

Roman Perkowski

Skutki "rozmnażania" odmian barwnych (odcieni) i odmian papieru niektórych znaczków pocztowych emitowanych w Polsce, w końcu lat czterdziestych XX wieku, na przykładzie znaczków z pierwszego wydania na przesyłki lotnicze (PSPZP 345, 347, 352-352, 358-359 / Fi 395-400).

Każdy lub prawie każdy filatelista zaczynał od "zwyczajnego" zbierania znaczków, gromadząc wszystko co "wpadło w ręce". Później następował czas zakupów abonamentowych, po jakimś czasie kierunkowanie i systematyzowanie zbioru, a w kolejnym kroku - przypadku zaawansowanych kolekcjonerów - specjalizowanie zbioru. Dzięki temu powstawały unikalne specjalizowane kolekcje, jak np. zbiory Polski Nr 1, zbiory "Wodzów", "Goznaków", nadruków "Groszy", czy znaczków z pustopolami.

Również w pracach badawczych, realizowanych przez teoretyków i ekspertów filatelistyki, jakaś część ich prac była poświęcona specjalizowaniu konkretnych wydań polskich znaczków. W niektórych przypadkach specjalizacja jest tak drobiazgowa, że dla przeciętnego filatelisty stanowi raczej utrudnienie, niż ułatwienie, tym bardziej że opisywane nowe odmiany barwne lub odmiany papieru, pomimo, że "funkcjonują" w obrocie filatelistycznym i są opisywane na znaczkach gwarantowanych przez ekspertów PZF, to często nie są uwzględniane w kolejnych wydaniach katalogu polskich znaczków pocztowych. A to z kolei komplikuje sprawę właściwej wyceny waloru przy ewentualnych transakcjach kupna-sprzedaży.

Odmienne, ale jakże istotną kwestią jest to, że w przypadku bardzo drobiazgowej specjalizacji jakiegoś wydania znaczków, również eksperci PZF - wystawiający gwarancje i opisujący konkretne walory - mogą mieć problemy z właściwym określeniem odmiany barwnej, czy odmiany papieru danego znaczka, co z kolei może skutkować tym, że ten sam znaczek jest przez różnych ekspertów opisany w różny sposób. Bywa tak, że niektórzy z nich, określając barwę znaczka i rodzaj papieru, bazują na aktualnej klasyfikacji katalogowej (Fischer t.1), podczas gdy inni bazują na publikacjach w fachowych wydawnictwach filatelistycznych specjalizujących konkretne walory.

Przykładem takich różnic może być pierwsze wydanie znaczków na przesyłki lotnicze z 1946 r. (PSPZP 345, 347, 352-352, 358-359 / Fi 395-400). Specjalizacja tego wydania została opisana przez L. Schmutza, w cyklu siedmiu artykułów zamieszczonych w Filateliście nr 4-10/2018, klasyfikując 14 odmian papieru i od 12 do 26 odmian (w zależności od znaczka), określanych w zależności od rodzaju papieru, odcienia barwy i kontrastowości rysunku lub fragmentów tła (chmur).

Przeanalizowałem aktualne oferty tych znaczków na portalu aukcyjnym Allegro i - dzięki uprzejmości jednego z oferentów, który wyraził zgodę na wykorzystanie w artykule obrazków oferowanych przez niego znaczków - mogę poniżej zaprezentować różnice w opisach ekspertów, zamieszczonych na tych samych znaczkach.

Moim celem nie jest jednak "czepianie" się ekspertów, więc na rewersach znaczków odciski stempelków z ich nazwiskiem są zaczerpnięte.

zn. PSPZP 353 / Fi 395 - nominal 5 zł

typ I

ekspert 1:

papier y_1 , barwa "c" - zielonoczarny błyszczący (katalogowana), miara perforacji - nie podano, odmiana perforacji "C";

ekspert 2:

papier y_5 , barwa "f" - zielonoszaroczarny (niekatalogowana - "fy5" odmiana opisana przez L. Schmutza), miara perforacji ZL 11, odmiana perforacji "B".

		<p>ekspert 1: papier y_2, barwa "d" - c.szarofioletowy (katalogowana), miara perforacji ZL 11, odmiana perforacji "B",</p> <p>ekspert 2: papier y_5, barwa "i" - szarofioletowy ("iy₅" odmiana opisana przez L. Schmutza; w katalogu Fischer t.1 barwa ta występuje z oznaczeniem "c"), miara perforacji ZL 10³/₄, odmiana perforacji "A".</p>
		<p>ekspert 1: papier y_1, barwa "b" - brązowofioletowy (katalogowana), miara perforacji ZL 11, odmiana perforacji "B",</p> <p>ekspert 2: papier y_5, barwa "l" - brązowofioletowy ("ly₅" odmiana opisana przez L. Schmutza; w katalogu Fischer t.1 barwa ta występuje z oznaczeniem "b"), miara perforacji ZL 10³/₄, odmiana perforacji "B".</p>
		<p>ekspert 1: papier y_1, barwa "c" - szarofioletowy (katalogowana), miara perforacji - nie podano, odmiana perforacji - nie podano,</p> <p>ekspert 2: papier y_5, barwa "j" - j.szarofioletowy (niekatalogowana - "jy₅" odmiana opisana przez L. Schmutza), miara perforacji ZL 10³/₄, odmiana perforacji "B".</p>
		<p>ekspert 1: papier y_1, barwa "d" - c.szarofioletowy (katalogowana), miara perforacji ZL 11, odmiana perforacji "B",</p> <p>ekspert 2: papier y_5, barwa "a" - c.brązowoliliowy (niekatalogowana - "ay₅" odmiana opisana przez L. Schmutza; w katalogu Fischer t.1 barwa określana literą "a" - brązowoliliowy), miara perforacji ZL 10³/₄, odmiana perforacji "A".</p>
		<p>ekspert 1: papier y_1, barwa "c" - szarofioletowy (katalogowana), miara perforacji ZL 11, odmiana perforacji "B",</p> <p>ekspert 2: papier y_5, barwa "j" - j.szarofioletowy (niekatalogowana - "jy₅" odmiana opisana przez L. Schmutza), miara perforacji ZL 10³/₄, odmiana perforacji "B".</p>

zn. PSPZP 358 / Fi 397 - nominal 15 zł

		<p>ekspert 1: papier y₁, barwa "a" - j.niebieski (katalogowana), miara perforacji ZL 10³/₄, odmiana perforacji "A",</p> <p>ekspert 2: papier y₅, barwa "b" - j.niebieski ("jy₅" odmiana opisana przez L. Schmutza; w katalogu Fischer t.1 barwa ta występuje z oznaczeniem "a"), miara perforacji ZL 10³/₄, odmiana perforacji "A".</p>
		<p>ekspert 1: papier y₁, barwa "b" - niebieski (katalogowana), miara perforacji ZL 10³/₄, odmiana perforacji "B",</p> <p>ekspert 2: papier y₅, barwa "h" - niebieski ("hy₅" odmiana opisana przez L. Schmutza; w katalogu Fischer t.1 barwa ta występuje z oznaczeniem "b"), miara perforacji ZL 10³/₄, odmiana perforacji "A".</p>
		<p>ekspert 1: papier y₁, barwa "a" - j.niebieski (katalogowana), miara perforacji ZL 10³/₄, odmiana perforacji "B",</p> <p>ekspert 2: papier y₅, barwa "a" - j.niebieski ("ay₅" odmiana opisana przez L. Schmutza), miara perforacji ZL 10³/₄, odmiana perforacji "A".</p>
<p>zn. PSPZP 345 / Fi 398 - nominal 20 zł</p>		
		<p>ekspert 1: papier y₁, barwa "a" - c.czerwonokarminowy (katalogowana), miara perforacji ZL 11, odmiana perforacji - nie podano,</p> <p>ekspert 2: papier y₆, barwa "r" - czerwonokarminowy (niekatalogowana - "ry₆" odmiana opisana przez L. Schmutza), miara perforacji ZL 10³/₄, odmiana perforacji "B".</p>
<p>zn. PSPZP 359 / Fi 399 - nominal 25 zł</p>		
		<p>ekspert 1: papier y₁, barwa "c" - żółtawozielony (katalogowana), miara perforacji ZL 11, odmiana perforacji "B",</p> <p>ekspert 2: papier y₅, barwa "h" - j.szaroniebieskawozielony (niekatalogowana - "hy₅" odmiana opisana przez L. Schmutza), miara perforacji ZL 10³/₄, odmiana perforacji "A".</p>

		<p>ekspert 1: papier y_1, barwa "b" - c.zielony (katalogowana), miara perforacji ZL 11, odmiana perforacji "B",</p> <p>ekspert 2: papier y_5, barwa "a" - c.zielony ("ay_5" odmiana opisana przez L. Schmutza; w katalogu Fischer t.1 barwa ta występuje z oznaczeniem "b"), miara perforacji ZL 10$\frac{3}{4}$, odmiana perforacji "A".</p>
		<p>ekspert 1: papier y_1, barwa "b" - c.zielony (katalogowana), miara perforacji ZL 10$\frac{3}{4}$, odmiana perforacji "B",</p> <p>ekspert 2: papier y_5, barwa "b" - c.zielony ("by_5" odmiana opisana przez L. Schmutza), miara perforacji - nie podano, odmiana perforacji - nie podano.</p>
<p>zn. PSPZP 347 / Fi 400 - nominal 30 zł</p>		
		<p>ekspert 1: papier y_1, barwa "a" - czerwopomarańczowy (katalogowana), miara perforacji ZL 11, odmiana perforacji - nie podano,</p> <p>ekspert 2: papier y_4, barwa "h" - pomarańczowoczerwony ("hy_4" odmiana opisana przez L. Schmutza; w katalogu Fischer t.1 barwa ta występuje z oznaczeniem "b"), miara perforacji ZL 10$\frac{3}{4}$, odmiana perforacji "A".</p>
		<p>ekspert 1: papier y_1, barwa "a" - czerwopomarańczowy (katalogowana), miara perforacji ZL 11, odmiana perforacji - nie podano,</p> <p>ekspert 2: papier y_3, barwa "c" - czerwopomarańczowy ("cy_3" odmiana opisana przez L. Schmutza; w katalogu Fischer t.1 barwa ta występuje z oznaczeniem "a"), miara perforacji ZL 10$\frac{3}{4}$, odmiana perforacji "A".</p>
		<p>ekspert 1: papier y_2, barwa "a" - czerwopomarańczowy (katalogowana), miara perforacji - nie podano, odmiana perforacji "A",</p> <p>ekspert 2: papier y_3, barwa "g" - pomarańczowoczerwony ("gy_3" odmiana opisana przez L. Schmutza; w katalogu Fischer t.1 barwa ta występuje z oznaczeniem "b"), miara perforacji ZL 10$\frac{3}{4}$, odmiana perforacji - nie podano.</p>

Występujące w zestawieniu oznaczenia papieru są opisywane następująco:

Katalog Fischer t.1	Specjalizacja wydania - L. Schmutz ¹
y₁ - szarżółtawy, drzewny, średni, żeberkowany lub nie	y₃ - szarżółtawy, drzewny, średni, żeberkowany poziomo 0,09 - 0,10 mm
y₂ - szarżółtawy, drzewny, gruby, żeberkowany lub nie	y₄ - szarżółtawy, drzewny, gruby, żeberkowany poziomo 0,10 - 0,11 mm
	y₅ - szarżółtawy, drzewny, niejednolity - z siatką włókien, średni 0,080 - 0,095 mm
	y₆ - żółtawy, drzewny z połyskiem, niejednolity - z siatką włókien, średni 0,090 - 0,095 mm

Jak widać, w przedstawionym powyżej zestawieniu występują różnice w opisach tych samych znaczków, wynikające z tego, że ekspert 1 bazował na klasyfikacji katalogowej, natomiast ekspert 2, na klasyfikacji specjalizowanej, przedstawionej we wspomnianym wyżej cyklu artykułów L. Schmutza.

Generalna uwaga, jak się nasuwa jest następująca - co dla przeciętnego filatelisty chcącego poszerzyć swój zbiór, powinno być podstawą do oceny walorów, które chciałby nabyć. Czy powszechnie dostępny katalog polskich znaczków, czy publikacje w specjalistycznej prasie filatelistycznej, która jest stosunkowo trudno dostępna (ograniczony nakład i dystrybucja) ?

Nie wszystko można również znaleźć w Internecie, a konkretnie w Bibliotece Internetowego Koła Filatelistycznego, gdyż niektóre publikacje - chociaż wymieniane w dorobku poszczególnych autorów - nie są jeszcze udostępnione do publikacji (nie zostały zeskanowane). Tak się dzieje ze wspomnianym cyklem artykułów L. Schmutza, specjalizujących wydanie pierwszych znaczków na przesyłki lotnicze. Większość filatelistów nie ma zatem dostępu do tego rodzaju publikacji i siłą rzeczy muszą bazować na jedynym źródle, jakim jest katalog Fischer.

Rodzi się w związku z tym kilka pytań, jakie może sobie zadawać filatelista, który chciałby nabyć walory opisane w sposób, jaki przedstawiono w zestawieniu:

- dlaczego opisy gwarancyjne zawierają coś, czego nie można znaleźć w katalogu,
- na czym się opierać podejmując decyzję "zakupową" - czy na opisach walorów w katalogu, czy na opisach "gwarancyjnych", różniących się od opisów katalogowych,
- jak podchodzić do walorów opisanych w różny sposób przez dwóch różnych ekspertów,
- który opis gwarancyjny należy uznać za bardziej wiarygodny - czy ten bazujący na katalogu, czy ten który wywodzi się z nieznanego filateliście źródła, względnie źródła znanego, do którego nie ma dostępu,
- jak wycenić walory opisane w sposób różny od opisu katalogowego i dodatkowo w różny sposób przez różnych ekspertów.

Zagadnienie to jest o tyle istotne, gdyż ostatnio na portalach aukcyjnych pojawia się spora ilość znaczków konkretnych wydań, z "mnożącymi" się odmianami barw i papieru, które spotykają się z dużym zainteresowaniem i często są przedmiotem "gorących" licytacji. Jeśli zatem mamy nadążać za trendami, a jeszcze lepiej mieć wpływ na ich kształtowanie, to wydaje się zasadnym - przynajmniej w niektórych przypadkach - znaczne rozszerzenie katalogowych opisów niektórych wydań polskich znaczków, szczególnie tych z wczesnych wydań powojennych, gdy często o pojawieniu się opisywanych obecnie odmian decydowały w dużej mierze dostępność i jakość farby, papieru oraz użytkowane w tamtym okresie maszyny drukarskie i perforacyjne.

¹ L.Schmutz - Wydanie z 1946 roku na przesyłki lotnicze Fi. nr 395-400. Część I. Znaczek o nominale pięciu złotych - nr 395 (Filatelista nr 4/2018)